

# Ekologiczna oferta banków Niemiec i Austrii

**Barbara Koszułap, dr**

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Warszawa

W obliczu spadających od dwóch lat nakładów na ochronę środowiska w Polsce oraz szacowanych w różnorodnych dokumentach rządowych kosztach procesów dostosowawczych do norm Unii Europejskiej, poszukuje się możliwych rozwiązań do pobudzenia działalności inwestycyjnej w tym obszarze. Ogromne nadzieje wiąże się z sektorem bankowym, który w ostatnich kilku latach uczestniczył w finansowaniu całkowitych nakładów na ochronę środowiska w Polsce na poziomie ok. 14% rocznie.

Wśród banków oferujących kredyty na cele ochrony środowiska zdecydowanie wyróżnia się Bank Ochrony Środowiska SA, który ma w swoim statucie zapisany obowiązek finansowania inwestycji ochrony środowiska. Kredyty udzielane są zarówno ze środków własnych banku, jak i ze środków instytucji stale z nim współpracujących, przede wszystkim narodowego oraz wojewódzkich funduszy ochrony środowiska.

Bank Ochrony Środowiska SA nie jest wyjątkiem w udzielaniu kredytów preferencyjnych przy użyciu środków finansowych instytucji trzecich. Od wielu lat podobne rozwiązania funkcjonują z powodzeniem w krajach Europy Zachodniej. Przykładem są takie banki jak niemiecki Deutsche Ausgleichbank czy Kreditanstalt für Wiederaubau oraz austriacki bank Kommunalkredit AG.

Deutsche Ausgleichbank jest instytucją niemieckiego sektora publicznego będącą własnością Republiki Federalnej Niemiec. W swojej działalności kredytowej preferuje inwestycje sektora przedsiębiorstw służące ochronie wody, powietrza, ziemi, jak również oszczędnej gospodarce energią i wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii. Zasadniczym celem preferencyjnych programów banku jest rozpowszechnienie wśród przedsiębiorstw proekologicznego stylu zarządzania, zarówno poprzez wdrażanie nowoczesnych, przyjaznych środowisku technologii, jak również nowoczesnych metod rachunkowości. Celem nadrzędnym banku jest zintegrowana, prewencyjna ochrona środowiska, a więc działania ukierunkowane na promowanie unikania lub co najmniej ograniczania negatywnego wpływu na środowisko samego procesu produkcyjnego oraz oszczędzania energii. Bank dofinansowuje również projekty realizowane w rejonach przygranicznych krajów sąsiadujących z Niemcami. Warunkiem koniecznym uzyskania dofinansowania jest w tym

przypadku eliminacja transgranicznego przemieszczania się zanieczyszczeń na teren Niemiec. Bardzo ważnym elementem każdego projektu jest jego wpływ na zwiększenie zatrudnienia, zwłaszcza w nowych landach niemieckich<sup>1</sup>.

Program środowiskowy Deutsche Ausgleichbank jest zbieżny w swoich założeniach z kryteriami stawianymi przy ubieganiu się o finansowanie z Europejskiego Programu Odbudowy (ERP). Ponadto dofinansowaniu podlegają projekty pilotażowe, uznane za priorytetowe przez Ministerstwo Środowiska, Ochrony Natury i Bezpieczeństwa Atomowego Niemiec. Bank udziela również preferencyjnych pożyczek gospodarstwom domowym z przeznaczeniem na inwestycje w odnawialne źródła energii.

W celu promowania produkcji innowacyjnych, przyjaznych środowisku produktów i urządzeń produkcyjnych został przygotowany przez Deutsche Ausgleichbank oraz Ministerstwo Środowiska, Ochrony Natury i Bezpieczeństwa Atomowego program pod nazwą *Umweltschutz-Bürgerschaftsprogramm*. O dofinansowanie z tego programu mogą się ubiegać podmioty realizujące inwestycje służące stworzeniu warunków do wytwarzania produktów przyjaznych środowisku oraz przyczyniające się do rozwoju rynku tych produktów. Maksymalna wysokość pożyczki może stanowić 100% kosztów podlegających dofinansowaniu, nie więcej jednak niż 1 mln DEM. Ponadto wnioskodawca może uzyskać na to samo przedsięwzięcie środki z programu środowiskowego Deutsche Ausgleichbanku. Przy czym w tym przypadku musi uzyskać gwarancję swojego banku na całość kwoty z programu środowiskowego.

Preferencyjnie oprocentowane pożyczki można również uzyskać w ramach Programu *„Demonstrationsvorhaben zur Verminderung von Umweltbelastungen”*, finansowanego ze środków Deutsche Ausgleichbank z dopłatami do oprocentowania realizowanymi przez Ministerstwo Środowiska, Ochrony Natury i Bezpieczeństwa Atomowego. Dofinansowaniu w ramach tego programu podlegają projekty technologii dużej skali, służące ograniczaniu obciążeń środowiska. Ponadto finansowane są przedsięwzięcia polegające na wdrażaniu nowoczesnych procesów technologicznych, służących wytwarzaniu produktów przyjaznych środowisku oraz stosowaniu substytutów materiałów i substancji, bez konieczności wykorzystywania ograniczonych zasobów środowiska<sup>2</sup>. Kwota pożyczki może wynosić do 70% kosztów podlegających dofinansowaniu.

Bank *Kreditanstalt für Wiederaufbau* działa od 1948 roku. Jego misją jest służenie rozwojowi niemieckiej gospodarki i pomoc poszczególnym landom, przede wszystkim w dziedzinie ochrony środowiska. Celem banku jest wspieranie małych i średniej wielkości firm. Kapitał banku należy

<sup>1</sup> *Gefördert und gefördert: Investitionen für eine saubere Umwelt. Eine Broschüre des Deutschen Ausgleichbank, Bonn 1997.*

<sup>2</sup> *Merkblatt DtA — Umweltprogramm mit Zuschuß des BMU. Demonstrationsvorhaben zur Verminderung von Umweltbelastungen, Deutsche Ausgleichbank, Bonn 1998.*

w 80% do rządu Republiki Federalnej Niemiec, a pozostałe 20% do władz samorządowych poszczególnych landów.

Kreditanstalt für Wiederaufbau udziela pożyczek na preferencyjnych warunkach podobnie jak Deutsche Ausgleichbank. Finansuje inwestycje proekologiczne w ramach trzech programów.

Pierwszy z nich, tak zwany *Umweltprogramm*, skierowany jest do przedsiębiorstw gospodarki przemysłowej o małej i średniej wielkości, planujących lub realizujących przedsięwzięcia służące ograniczeniu lub uniknięciu zanieczyszczeń powietrza, zmniejszeniu emisji pyłów, hałasu i wstrząsów, jak również poprawie oczyszczania ścieków, usuwania i zagospodarowania odpadów. Podobnie jak w przypadku pożyczek z Deutsche Ausgleichbank, finansowane są przedsięwzięcia realizowane w rejonach przygranicznych państw sąsiadujących z Niemcami<sup>3</sup>. Maksymalna wysokość kredytu może stanowić 3/4 kosztu inwestycji, a w przypadku wnioskodawców, których roczne obroty są wyższe niż 100 mln DM, 2/3 całkowitego kosztu zadania, w każdym przypadku nie więcej jednak niż 10 mln DM.

Drugi program banku finansowany jest przy dopłatach do oprocentowania pożyczek ze środków Ministerstwa Środowiska, Ochrony Natury i Bezpieczeństwa Atomowego. Celem Programu „*Demonstrationsvorhaben im Umweltschutz*” jest finansowanie urządzeń ochrony środowiska mających charakter pilotowy w branżach ochrony powietrza, oczyszczania ścieków, gospodarki wodnej, ochrony powierzchni ziemi oraz służących wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii. Wartość dofinansowania może stanowić do 70% kosztów przedsięwzięcia, bez innych wielkości granicznych.

Trzeci program dotyczy bardzo wąskiej dziedziny, jaką jest ograniczenie emisji dwutlenku węgla. Finansowane są projekty ograniczające jego emisję i przyczyniające się do oszczędzania energii, poprzez realizację projektów termoizolacyjnych, instalowanie pieców na paliwo płynne, instalację niskotemperaturowych pieców grzewczych. Maksymalna kwota kredytu określona została w stosunku do 1 metra kwadratowego powierzchni mieszkalnej i wynosi 300 DM.

Bank Kreditanstalt für Wiederaufbau współpracuje z polskim Bankiem Ochrony Środowiska SA. W ramach tej współpracy Kreditanstalt für Wiederaufbau udostępnił na początku 2000 roku 10 mln euro z przeznaczeniem na kredyty dla polskich firm i spółek z udziałem gmin w kapitale właścicielskim. Kredyty te są przyznawane maksymalnie na 10 lat, z dwuletnią karencją w spłacie kapitału i oprocentowaniem maksymalnie 9 pkt. proc., liczonym na podstawie stopy EUROLIBOR, czyli notowania depozytów euro na rynku międzybankowym we Frankfurcie nad Menem<sup>4</sup>.

<sup>3</sup> *Investitionshilfen im Umweltschutz. Ein Praxisleitfaden mit Gesetzes-, Verordnungs-, und Richtlinienensammlung*, Bundesanzeiger Verlages GmbH, Köln 1995, s. 84.

<sup>4</sup> L. Oktaba, *Na inwestycje, na infrastrukturę. Pożyczki z Kreditanstalt für Wiederaufbau*, „Rzeczpospolita”, 8 maja 2000.

Maksymalna wysokość jednorazowego kredytu wynosi 1 mln euro. Polskie małe i średniej wielkości firmy, zatrudniające nie więcej niż 500 osób i z udziałem publicznym nieprzekraczającym 25%, mogą wykorzystać kredyt na długoterminowe inwestycje w środki trwałe, natomiast spółki ze 100% udziałem gmin — na finansowanie rozbudowy infrastruktury np. telefonicznej i wodno-kanalizacyjnej.

Interesujące rozwiązanie przyjęto w systemie finansowania ochrony środowiska w Austrii, powierzając zarządzanie funduszem ochrony środowiska jednemu z wybranych banków. Jest to bank *Kommunalkredit Austria AG*, który powstał w 1958 roku z inicjatywy Federalnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych Austrii. Celem jego założenia było utworzenie specjalistycznego banku ukierunkowanego na wspieranie jednostek samorządu terytorialnego poprzez udzielanie długoterminowych pożyczek. Od 1990 roku bank ten specjalizuje się w finansowaniu i promocji projektów infrastrukturalnych oraz podniesieniu poziomu ochrony środowiska. W 1993 roku Federalne Ministerstwo Środowiska powierzyło bankowi administrowanie Funduszem Ochrony Środowiska. W umowie z bankiem Ministerstwo Środowiska zagwarantowało sobie kontrolę nad przestrzeganiem zapisów ustawy określającej zasady i cele pomocy finansowej (*Environmental Support Law*) oraz kompetencje co do określania zadań i priorytetów. Bank *Kommunalkredit AG* został upoważniony do zarządzania stroną organizacyjno-techniczną Funduszu, alokacji pomocy oraz kontroli jej wykorzystywania, jak również reprezentowania interesów Funduszu na zewnątrz. Należności, które posiadał Fundusz Ochrony Środowiska z tytułu udzielonych pożyczek, zostały sprzedane bankowi na podstawie umowy z Ministerstwem Finansów. Na mocy tej umowy bank zobowiązał się, że spłacane kredyty będzie systematycznie przeznaczał na cele ochrony środowiska.

Ministerstwo Środowiska przekazuje rokrocznie na konto Funduszu Ochrony Środowiska środki w wysokości ok. 355 mln euro. Są one przeznaczane na realizację celów w obszarze gospodarki wodno-ściekowej, redukcji emisji zanieczyszczeń do powietrza, ochrony klimatu i podwyższenia energetycznej efektywności gospodarki oraz rekultywację terenów zdegradowanych. Wśród dostępnych form finansowania są dotacje i dopłaty do kredytów bankowych.

Bank *Kommunalkredit AG* specjalizuje się w finansowaniu infrastruktury komunalnej poprzez udzielanie długoterminowych kredytów (do 25 lat) o stałej i zmiennej stopie procentowej. Współpracuje w tym zakresie z bankami regionalnymi. W trosce o zachowanie równowagi budżetów jednostek samorządu terytorialnego bank prowadzi działalność doradczą dla swoich klientów, jak również zachęca do finansowania przedsięwzięć poprzez instrument zwany *public-private-partnership* (ang. partnerstwo publiczno-prywatne).

Na zlecenie Federalnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, *Kommunalkredit Bank* zarządza projektami ochrony środowiska w Europie Środkowo-Wschodniej oraz w krajach rozwijających się. Ponadto współpracuje z Unią

Europejską w ramach programu PHARE/TACIS, z Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju oraz Bankiem Światowym.

Na koniec 2000 roku kapitał własny banku wynosił 10,9 mln euro, a jego majątek stanowił równowartość 3,3 mld euro. Głównymi akcjonariuszami banku są: Investikredit Bank AG, Dexia Projekt&Public Finance International Bank z Francji oraz krajowe banki hipoteczne<sup>5</sup>.

Na niemieckim rynku funkcjonują również dwie inne formy zaangażowania instytucji bankowych w finansowanie ochrony środowiska, zwłaszcza na ekologicznym rynku oszczędności osób fizycznych. Pierwsza z nich to grupa banków, które poprzez powołanie osobnych podmiotów zależnych od banków prowadzą działalność polegającą na gromadzeniu kapitałów osób fizycznych<sup>6</sup>. Banki te, chociaż należą do najważniejszych w Niemczech, swoją działalność proekologiczną ograniczają do niewielkiej części operacji bankowych. Wśród nich wymienić należy: Bank für Sozialwirtschaft GmbH (zaangażowanie w Luxinvest SecuraRent, Luxinvest ÖkoLux), Bayerische Hypotheken- und Wechsel Bank AG (zaangażowanie w Hypo Eco Tech, Hypo Umweltfonds), Deutsche Genossenschaftsbank (zaangażowanie w KD Fonds Öko-Invest, DG Capital Öko-Portfeuille).

Do następnej grupy należą banki zaangażowane całkowicie w finansowanie przedsięwzięć służących ochronie środowiska naturalnego, a ze względu na zakres prowadzonej działalności uznawane są za grupę banków o charakterze etyczno-ekologicznym. Tak jest w przypadku banków Ökobank eG oraz GLS Gemeinschaftsbank eG.

Ö k o b a n k we Frankfurcie nad Menem zorganizowano w 1988 roku w formie banku spółdzielczego. Jest bankiem uniwersalnym, jego cele statutowe to finansowanie przedsięwzięć o charakterze ekologicznym, kulturalnym, oświatowym, społeczno-politycznym. Charakterystyczne dla działalności Ökobanku jest finansowanie przedsięwzięć ekologicznych i etycznych przy jednoczesnej rezygnacji z zysku<sup>7</sup>. Bank bierze udział w finansowaniu alternatywnych źródeł energii, produkcji i dystrybucji pełnowartościowych produktów spożywczych, produkcji i dystrybucji dóbr przyjaznych środowisku, zagospodarowaniu i unieszkodliwianiu odpadów, oczyszczaniu powietrza i wody, działalności dotyczącej równouprawnienia kobiet, mniejszości etnicznych, społecznych i politycznych. W banku określone są również preferencje przez eliminację pewnych dziedzin, np. „żadnych pieniędzy na zbrojenia, energię jądrową i apartheid”, a także „żadnych pieniędzy na chemię”.

Oferowane są kredyty na warunkach preferencyjnych, których refinansowanie organizowane jest w banku za pomocą środków własnych. Ofertę depo-

<sup>5</sup> *Annual Report 2000*, Kommunalkredit Bank 2000.

<sup>6</sup> L. Dziawgo, *Pozyskiwanie kapitałów osób fizycznych na rynku finansowym w celu ochrony środowiska naturalnego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 1998, s. 75.

<sup>7</sup> *The role of financial institutions in achieving sustainable development*, Report to the European Commission by the Delphi International Ltd., November 1997, s. 106.

zytowa banku można podzielić na ofertę na warunkach rynkowych oraz na ofertę na warunkach specjalnych. Oferta na warunkach rynkowych obejmuje różne formy lokat i oszczędzania, w tym atrakcyjną lokatę dla udziałowców, którzy posiadają przynajmniej pięć udziałów, a także formę oszczędzania związaną z federalnym systemem popierania budownictwa mieszkaniowego (ang. *Chlorine-free building* lub *PCV-free building*). Oferta na warunkach specjalnych obejmuje różne formy depozytów o obniżonym oprocentowaniu. Ze złożonych depozytów tworzone są wydzielone fundusze do udzielania preferencyjnych kredytów. Klient ma przy tym możliwość wyboru rodzaju działań społecznych i ekologicznych, które mają być kredytowane z jego środków. Może wybrać między lokatami stanowiącymi fundusze do kredytowania energetyki, środowiska (produktów, procesów i usług przyjaznych środowisku), spraw społecznych i rozwoju. Aby rozszerzyć ofertę depozytową i pozyskać dodatkowe środki na finansowanie ochrony środowiska, bank rozwinął swoją ofertę o jednostki uczestnictwa w ekologicznym funduszu inwestycyjnym „ÖkoVision”, którego Ökobank jest współzałożycielem<sup>8</sup>.

GLS Gemeinschaftsbank eG został założony jako bank spółdzielczy w celu popierania przedsięwzięć społecznie wartościowych, w tym również przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska. Formuła funkcjonowania banku pozwala na takie naliczanie kosztu kredytu, że kredytobiorca, którego projekt jest społecznie użyteczny, nie płaci bankowi należnego oprocentowania od uzyskanego kredytu, a jedynie pokrywa koszty funkcjonowania banku, które w latach 1975–1994 wynosiły od 0,3 do 4,8% udzielonego kredytu<sup>9</sup>. Oprócz tej opłaty kredytobiorca może płacić dobrowolnie opłatę solidarną w wysokości 1,5% wartości kredytu rocznie, z przeznaczeniem na fundusz ryzyka.

Skrót GLS przy nazwie banku, to Gemeinschaft für Leihen und Schenken, co w przełożeniu na język polski oznacza towarzystwo do pożyczania i darowania<sup>10</sup>. Jest to zasada obowiązująca w działalności banku, umożliwiająca klientowi lokowanie kapitału na różne sposoby. Pierwszy z nich to pożyczka udzielana bezpośrednio przez klienta banku jego kredytobiorcy. W tym przypadku bank stanowi trzecią stronę umowy. Drugi sposób, to finansowy udział w przedsięwzięciach ekologicznych poprzez lokowanie środków finansowych na kontach specjalnych funduszy:

- Windkraftfonds (fundusz energii wietrznej),
- Wasserkraftfonds (fundusz energii wodnej),
- Energiefonds Schönau (fundusz energetyczny),
- Landwirtschaftsfonds (fundusz rolnictwa ekologicznego).

<sup>8</sup> L. Dziawgo, *Pozyskiwanie kapitałów osób fizycznych na rynku finansowym w celu ochrony środowiska naturalnego...*, op. cit., s. 79.

<sup>9</sup> M. Deml, J. Baumgarten, L. Bobikiewicz, *Grünes Geld*, Service Fachverlag, Wien 1994, s. 46.

<sup>10</sup> L. Dziawgo, *Pozyskiwanie kapitałów osób fizycznych na rynku finansowym w celu ochrony środowiska naturalnego...*, op. cit., s. 80.

Kolejną możliwością ulokowania kapitału jest oferta depozytowa banku, która obejmuje zielone konto oszczędnościowe oraz długoterminową lokatę „ekologiczne pozyskanie energii”. W ofercie banku określany jest cel, na jaki zostaną wykorzystane pieniądze zebrane w ten sposób. Istnieje również możliwość darowania pieniędzy na konto specjalnej instytucji powołanej do tego celu przez bank tj. Gemeinnützige Treuhandstelle e.V.

Na wyjątkowy charakter banku wskazują niekomercyjne zasady organizacji i funkcjonowania banku, które odbiegają od uznanych wzorców.

Umweltbank AG jest stosunkowo młodym bankiem, gdyż licencję bankową uzyskał dopiero w 1997 roku. Jego zadania wiążą się z finansowaniem ekologicznych przedsięwzięć gospodarczych, doradztwem w zakresie finansowania tychże przedsięwzięć oraz pozyskiwaniem kapitałów od podmiotów (osób fizycznych i prawnych), które gotowe są inwestować w ochronę środowiska, ale bez rezygnacji z dochodu. Umweltbank AG już na początku swojej działalności zaprezentował bardzo szeroką ofertę produktów służących gromadzeniu środków na finansowanie ekologicznych przedsięwzięć gospodarczych: rachunek bankowy (niem. *UmweltPluskonto*), książeczkę oszczędnościową (niem. *UmweltSparbuch*), rachunek systematycznego oszczędzania (niem. *UmweltSparvertrag*), bony oszczędnościowe (niem. *UmweltSchatzbrief*). Oferta banku obejmowała również jednostki uczestnictwa w ekologicznych funduszach inwestycyjnych (Öko-Sar Sustainable Development, Luxinvest Ökolux, Luxinvest SecuraRent, Hypo Eco Tech), jak i ekologiczne polisy ubezpieczeniowe<sup>11</sup>. Oferta banku została uzupełniona o usługi doradztwa finansowego, a w przyszłości planuje się wykorzystanie ekoratingu. Natomiast w zakresie działalności kredytowej, mającej na celu finansowanie ekologicznych przedsięwzięć gospodarczych, planowane jest wykorzystywanie nie tylko własnych środków, ale również publicznych przeznaczonych na ochronę środowiska (komunalne, krajowe, federalne, Unii Europejskiej). W przygotowywanej ofercie banku planowane jest również udzielanie kredytów ekologicznych o oprocentowaniu niższym od oprocentowania rynkowego, także przy użyciu własnych środków. Jest to możliwe dzięki niskim kosztom funkcjonowania banku (brak kosztów utrzymania sieci bankowej) oraz starannie dobranej ofercie, którą ograniczono do najlepiej sprzedawanych produktów i usług, świadomie rezygnując z pełnej standardowej oferty bankowej<sup>12</sup>.

Umweltbank AG koncentruje swoją działalność na finansowaniu i promowaniu takich dziedzin jak: energetyka słoneczna, wiatrowa i wodna, techniki produkcji oszczędzające energię, produkcja przyjazna środowisku oraz zamknięte cykle produkcji. W przypadku każdego wniosku kredytowego, również

<sup>11</sup> *Bank & Umwelt 1997, 10: Unser Name ist Programm, Gesamtkatalog 1997, Eine Information der UmweltBank AG.*

<sup>12</sup> L. Dziawgo, *Pozyskiwanie kapitałów osób fizycznych na rynku finansowym w celu ochrony środowiska naturalnego ...*, op. cit., s. 82.

tych dotyczących finansowania budownictwa mieszkaniowego i pożyczek na cele gospodarcze i konsumpcyjne, bank dokonuje jego analizy również pod kątem kryteriów ekologicznych<sup>13</sup>.

W porównaniu z przedstawionym zakresem finansowania i pozyskiwania środków na ochronę środowiska banków Niemiec i Austrii, polski system bankowy dysponuje bardzo skromną ofertą. Oprócz wspomnianego na wstępie Banku Ochrony Środowiska SA oraz oferty LG Petro Bank SA w postaci produktu depozytowego, tzw. ekolokaty, działalność banków ogranicza się do finansowania przedsięwzięć ekologicznych na ogólnych warunkach kredytowania lub też we współpracy z takimi międzynarodowymi instytucjami jak Bank Światowy czy Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju. Instytucje te powierzą polskim bankom komercyjnym zarządzanie liniami kredytowymi, udostępnianymi podmiotom realizującym inwestycje ochrony środowiska.

Mając na uwadze zarysowującą się w Unii Europejskiej tendencję odchodzenia od uniwersalnej działalności instytucji sektora bankowego i specjalizację oferty banków, należy się spodziewać, że również polski sektor bankowy zainteresuje się rozwiązaniami funkcjonującymi w krajach Unii Europejskiej. Dotyczy to przede wszystkim obszaru pozyskiwania środków finansowych od osób prywatnych w celu angażowania ich w realizację potrzeb ochrony środowiska.

#### **A b s t r a c t** An ecological offer of the banks of Germany and Austria

**A**

Because of the falling since two years investment expenditures on environmental protection in Poland there are sought new, effective instruments to stimulate this market. Great hopes are connected with the banking sector which from a few years participates in the financing of the whole investment outlays for environmental protection at the level of about 14% annually. The commitment of the banks in the financing of environmental protection takes place mainly on the general principles applied in the case of investment activity. Only the Environmental Protection Bank SA has written into its statute the duty of financing environmental protection. This bank as one of the few has at its disposal an offer of preferential credits granted in cooperation with environmental protection funds. However the offer of the Polish banks is very modest in comparison with the commitment of German institutions of this sector in the financing of environmental protection. Examples in this respect are Deutsche Ausgleichbank and Kreditanstalt für Wiederaufbau whose preferential offer of crediting is based on close cooperation with the German ministry of environmental protection. In Germany there function also banks whose pro-ecological activity consists of gaining the capital of physical persons (Bank für Sozialwirtschaft GmbH). The widest scope of commitment to the solving of the problems of environmental protection characterizes the ethical-ecological banks (Ökobank eG and GLS Gemeinschaftsbank eG). These banks take into consideration the ecological criterion both in the area of active and passive operations. An interesting example of cooperation of the banking sector with public institutions is the management of the environmental protection fund of Austria by one of the banks—Kommunalkredit Austria AG. It should be expected that shortly also Polish Banks will follow the European trends of departing from universal activity, for example in the direction of pro-ecological specialization of the offer.

<sup>13</sup> *The role of financial institutions in achieving sustainable development*, Report to the European Commission by the Delphi International Ltd., November 1997, s. 107.